

In the brief afterword, Rowe offers a concise summary of her findings, and reflects on the 1970 “Miss World” crowning of a Grenadian, light-skinned, upper-middle class woman – the archetypical femininity reified by many Caribbean beauty competitions featured in her text.

Imagining Caribbean Womanhood is an outstanding contribution to studies of creolization and hybridity for its rigorous attention to these concepts as value-laden and embedded in performances of the body in West Indian popular culture and nationalisms. Rochelle Rowe presents a dynamic analysis of hybridity during the transition from colony to nation, as an increasingly influential Afro-Creole population challenged the symbols and institutions from which Euro-Creole elite authority was deployed. Rowe’s detailed attention to the role of print media, commerce, labor and community organizations in (trans)national discourses on respectability and femininity enables a nuanced understanding of the temporality and ethnographic specificity of constructions of nationhood and citizenship.

While the creolized, hybrid body was central to Rowe’s argument, more attention to unpacking categories of race and ethnicity would have enhanced the analysis. Skin color as a signifier of race figured prominently, yet there was minimal attention to other phenotypical markers. For example, how was Miss Satinwood (“A Jamaican Girl of Coffee-and Milk Complexion”) differentiated from Miss Allspice (“A Jamaican Girl of Part Indian Parentage”) in terms of phenotypical features? Analysis of the complexity of Caribbean ethno-racial stratification and nationalism would have benefitted from greater attention to the nuances and manipulations of racial and ethnic typologies.

I highly recommend *Imagining Caribbean Womanhood* to popular and academic audiences interested in the politics of beauty and decolonization movements. While the study focuses on Anglophone Caribbean nationhood, this text offers a template for feminist historical scholarship that can be applied to other geo-political contexts and eras as well.

Patricia van Leeuwaarde Moonsammy

Victor Enthoven, Henk den Heijer en Han Jordaan (red), *Geweld in de West. Een militaire geschiedenis van de Nederlandse Atlantische wereld, 1600-1800* (Leiden: Brill, 2013), 356 p. ISBN 978-90-04246-263

In een opmerkelijk artikel uit de jaren negentig betoogden Piet Emmer en Wim Klooster dat de Nederlandse aanwezigheid in het Atlantisch gebied in de vroegmoderne tijd te karakteriseren valt als ‘expansion without empire’. Hoewel Wim Klooster zelf in zijn latere werk meer gewicht ging toekennen aan de militaire

aspecten van het optreden van de Republiek in dit deel van de wereld, bleef de notie invloedrijk dat de Nederlandse expansie 'anders' was omdat handelsoverwegingen voor oorlogspolitiek gingen. Deze bundel over militair optreden in de Nederlandse Atlantische wereld vormt een welkome correctie op dat gevestigde beeld. Weliswaar onderschrijven de samenstellers de gedachte dat na het falen van het 'Groot Desseyn' een samenhangend streven naar de opbouw van een overzees imperium ontbrak, maar de verzamelde essays laten toch goed zien dat er ook zonder een formeel imperium sprake was van grootschalig en systematisch militair geweld.

De bundel bevat tien artikelen die de verschillende aspecten van de oorlogvoering in de West over het voetlicht brengen. In de helft van deze essays staan militaire botsingen tussen de Republiek en haar representanten aan de ene zijde en de Europese concurrenten aan de andere centraal. De samenstellers van de bundel openen met een nuttig overzichtartikel over 'De Nederlandse Atlantische wereld in militaire context'. Later in de bundel plaatst Henk den Heijer de mislukte aanval op Elmina van 1625 in de context van de eerste fase van WIC-expansie en beschouwt Adri van Vliet de grotendeels succesvolle operaties van Michiel de Ruyter aan de Afrikaanse kust die het startschot vormden voor de Tweede Engelse Oorlog. Benjamin Teensma belicht de strategische besluitvorming van de WIC in Brazilië door te kijken naar de informatievergaring en de rol van cartografische kennis, door hem anachronistisch aangeduid als het werk van een 'inlichtingendienst' van de WIC. En Wim Klooster richt zijn aandacht in een intrigerend artikel op de plaats van geweld in de soldatencultuur overzee, waarbij een soort vroege historische *re-enactments* van de Beeldenstorm in veroverde Portugese bezittingen een sleutelrol speelden.

De andere helft van de artikelen in deze bundel gaat over militair geweld als factor in de verdediging van de op slavernij gegrondveste koloniën aan de Afrikaanse kust en in het Caraïbisch gebied. Geheel terecht staat in deze artikelen de ingewikkelde verhouding tussen verdediging tegen externe vijanden en het georganiseerde geweld tegen de slavenpopulatie zelf centraal. Militair geweld was hier, nog duidelijker dan elders, een centraal aspect van het handhaven van de grote sociale verschillen tussen vrij en onvrij, en werd bovendien diepgaand beïnvloed door het feit dat het hier ging om een volledig geracialiseerde sociale ordening. Jean Jacques Vrij, Natalie Everts en Han Jordaan beschrijven de gevolgen hiervan op de formele militaire organisatie in artikelen over respectievelijk Suriname, Elmina en Curaçao. Wim Hoogbergen en Marjoleine Kars behandelen vervolgens in twee mooie essays de vaak chaotische praktijk van de militaire onderdrukking van slavenverzet, verzet van inheemsen en marronage. Wat daarbij vooral in het oog springt, is hoe afhankelijk de witte gezagsdragers waren van een strategie van verdeel-en-heers, zoals die in het negentiende-eeuwse meer georganiseerde en

door de staat aangestuurde kolonialisme op grotere schaal zou worden toegepast. Kars citeert hierover een functionaris, die na de onderdrukking van de grote sla-venopstand in Berbice stelde dat de animositeit tussen de zwarte bevolking en inheemsen, ‘wel en in de redelijkheid aengequeekt, niet als van veel nut en dienst in het vervolg voor de colonien kan wezen’.

Een van de sterke punten van deze bundel is dat ‘extern’ en ‘intern’ militair geweld zo duidelijk met elkaar in verband worden gebracht. Minder aandacht is er voor de dwarsverbanden tussen de verschillende strijdtonelen onderling, en voor de verhouding tussen periferie en centrum. Gedeeltelijk is dat volgens mij te wijten aan de ook in deze bundel doorklinkende gedachte dat van een samenhangend overzees beleid in de decentraal georganiseerde Republiek geen sprake kon zijn. Zeker, het initiatief tot de inzet van militaire middelen ging vaak uit van semi-private instellingen zoals de WIC, de Sociëteit van Suriname of de zogenaamde patroonschappen, en niet van een centrale staat. Toch bestonden er op elk moment honderden personele en organisatorische dwarsverbanden tussen deze semi-private instellingen en de verschillende bestuurslagen van de federale staat. Meer aandacht zou mogen gaan naar de wijze waarop dit nauwe onderlinge contact van invloed was op de ontwikkeling van gedeelde prioriteitstellingen en strategische noties over de inzet van geweld. Een interessante vraag is daarnaast of er ook onder overzeese bestuurders en militaire gezagsdragers – en niet te vergeten onder gewone soldaten, vrije zwarten en slaafgemaakten – een *learning curve* kan worden waargenomen, waarbij bijvoorbeeld de ervaringen van de opstand in Berbice werden meegenomen in de marronoorlogen in Suriname. Vervolg vragen zijn er dus nog genoeg. Maar de bundel *Geweld in de West* legt een goede basis om op voort te bouwen.

Pepijn Brandon
University of Pittsburgh

Josep M. Fradera, Cristopher Schmidt-Nowara (ed.), *Slavery & Antislavery in Spain's Atlantic Empire* (New York and Oxford: Berghahn, 2013), 328 p. ISBN 978-0-85745-933-6

Slavery & Antislavery in Spain's Atlantic Empire is a collection of eleven chapters adapted from papers presented at a conference held in 2009 in the Universitat Pompeu Fabra in Barcelona. Each of these chapters provide different insights on the institutionalization and the diffusion of slavery, the transatlantic slave trade, and the processes leading to the suppression of both, in Spain's late eighteenth and nineteenth century Atlantic empire.